

12. ROLNICTWO W UGANDZIE SIĘ ZMIENIA

CZĘŚCI ZDANIA I ROZBIÓR ZDANIA POJEDYNCZEGO

AUTORKA: INGA WOJTYSIAK-OPAS

Dzięki ćwiczeniu uczennice i uczniowie powtórzą wiadomości na temat części zdania oraz będą doskonalić umiejętność rozbioru zdań pojedynczych. Odkryją przy okazji ciekawostki na temat współczesnej Ugandy oraz na przykładzie tego kraju dowiedzą się, w jaki sposób i dlaczego zmienia się rolnictwo w krajach globalnego Południa.

**12. ROLNICTWO
W UGANDZIE SIĘ
ZMIENIA
CZĘŚCI ZDANIA
I ROZBIÓR ZDANIA
POJEDYNCZEGO**

Zagadnienia:

- ▶ Żywność i rolnictwo
- ▶ Konsumpcja i produkcja

Czas trwania:

- ▶ 35 minut

Cele ćwiczenia:

- ▶ Na przykładzie Ugandy dowiesz się, w jaki sposób i dlaczego zmienia się rolnictwo w krajach globalnego Południa.
- ▶ Rozróżnisz rodzaje wypowiedzeń i przeanalizujesz wybrane zdania.

Związek z podstawą programową:

- ▶ I: 1.1, 1.2, 3.6, III: 2.5

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Mapa świata

MIN

0

15

15

20

5

30

10

35

5

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Podziel młodzież na pięć grup – każda z nich będzie zajmowała się inną częścią zdania. W tym celu możesz wykorzystać infografikę w kształcie konturu Ugandy zawierającą informacje na temat tego państwa (załącznik nr 1): skseruj materiał w odpowiedniej ilości kopii (np. gdy masz 20 osób w klasie – 4 razy, ponieważ każda infografika podzielona jest na 5 części i każdy będzie losował jedną jej część) i potnij zgodnie z przerywanymi liniami. Uczniowie i uczennice muszą dobrać się w grupy według wylosowanych przez siebie części infografiki – aby to ułatwić, na każdym elemencie napisana jest nazwa jednej z części zdania: podmiot, orzeczenie, okolicznik, dopełnienie, przydawka. Każda z grup ma za zadanie przypomnieć sobie najważniejsze informacje na temat danej części zdania i zaprezentować je następnie na forum klasy. Na zakończenie grupy dzielą się także informacjami, które znajdowały się w ich części infografiki o Ugandzie.
2. Zapisz na tablicy zdanie „Mieszkańcy krajów globalnego Południa bardzo często utrzymują się z rolnictwa”. Poproś uczennice i uczniów o znalezienie podmiotu i orzeczenia. Wspólnie dokonajcie rozbioru logicznego tego zdania, obrazując go wykresem. Jeżeli wszystko będzie zrozumiałe, przejdź do punktu 3. Jeżeli nie, przeanalizujcie kolejne zdanie, np.: „Wielu rolników uprawia lokalne rośliny sezonowe”.
3. Podziel uczennice i uczniów na pary. Każdej z par rozdaj kartę pracy (załącznik nr 2) i poproś o wykonanie zadań.
4. Po upływie wyznaczonego czasu poproś wybrane pary o odczytanie odpowiedzi na ostatnie pytanie, a karty pracy zbierz do sprawdzenia.

Źródła:

„Oblicza Ugandy”, Zuza Naruszewicz (red.), Warszawa 2012: <http://plyn-z-pradem.blogspot.com/> (pierwsza ikona po lewej; plansza nr 16).
Uganda, BBC: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14107906>.
Uganda, CIA World Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>.
Uganda, UNDP: <http://www.ug.undp.org/content/uganda/en/home/countryinfo/>.
<http://www.latinorebels.com/2012/03/12/infographic-the-other-side-of-uganda-kony2012/>
<http://social-media-for-development.org/social-media-in-uganda/>
<http://afrographique.tumblr.com/>.

Załączniki:

Załącznik nr 1 – *Infografika: Uganda*
Załącznik nr 2 – *Karta pracy: Rolnictwo w Ugandzie się zmienia*

UGANDA

SUDAN
POŁUDNIOWY

DEMOKRATYCZNA
REPUBLIKA
KONGA

UGANDA

podmiot

15% wszystkich wydatków rządowych przeznaczają się na edukację (2009)
44% wszystkich studentów uczelni wyższych stanowią kobiety (2010)
97% dzieci uczęszcza do szkoły podstawowej

UGANDA

orzeczenie

Na początku XXI wieku liczba turystów odwiedzających Ugandę wzrosła czterokrotnie, ze 193 000 w 2000 roku do 817 000 w 2009 roku.

UGANDA

przydawka

Między 2006 a 2011 rokiem o 5% wzrosła ilość szczepień przeznaczonych dla dzieci.
Wirus HIV/AIDS: ponad 50-procentowy spadek.

UGANDA

okolicznik

Abonenci telefonów komórkowych:

2005: 1 525 125
2009: 9 383 734
2014: > 16 000 000

50% użytkowników telefonów komórkowych dokonuje płatności przez telefon (na świecie 11%)
Media społecznościowe (w tym m.in. Facebook i Twitter) są bardzo popularne w Ugandzie. Chcesz poznać Ruth Aine, ugandyjską niezależną dziennikarkę i blogerkę?
Zajrzyj: <https://twitter.com/Ruthaine>.

KAMPALA

UGANDA

Stolica: Kampala
Populacja: 35,9 mln (2014)
Języki urzędowe: angielski, swahili (poza tym języki bantu i nilotyckie)

Jeziro Wiktorii

KENIA

RWANDA

TANZANIA

ROLNICTWO W UGANDZIE SIĘ ZMIENIA

Przeczytajcie uważnie tekst i wykonajcie polecenia:

Obecnie około 3 mld ludzi na świecie mieszka na obszarach wiejskich. Większość z nich zamieszkuje kraje globalnego Południa. W Ugandzie mieszkańcy wsi stanowią około 86% ludności. Żyją z uprawy małych, zajmujących przeciętnie 1,3 ha, poletek. Uganda od zawsze cieszyła się warunkami idealnymi dla rolnictwa, zarówno pod względem klimatu, jak i żyzności ziemi. Od czasów odzyskania niepodległości w 1962 roku, rolnictwo stanowiło trzon gospodarki tego kraju.

Paradoksalnie, dziś drobni rolnicy w Ugandzie stanowią grupę najbardziej narażoną na głód i niedostatek. Dzieje się tak na skutek decyzji polityczno-ekonomicznych, podejmowanych w przeszłości przez rząd Ugandy pod presją międzynarodowych instytucji finansowych, coraz silniejszej dominacji globalnych koncernów spożywczych, jak również z powodu zmian klimatu.

Sytuacja staje się coraz trudniejsza. Ma na to wpływ wiele czynników, m.in.: rozwój rolnictwa przemysłowego, wykup ziemi przez zagraniczne korporacje pod wielohektarowe plantacje, których plony przeznaczone są na eksport, czy wycinanie lasów i osuszanie terenów podmokłych pod uprawy, w celu sprostaną wymogom globalnej gospodarki.

Rozwiązaniem tej sytuacji, oprócz międzynarodowych działań na rzecz klimatu, jest również wspieranie drobnych rolników. To właśnie ich gospodarstwa są bardziej efektywne, jeśli chodzi o zapewnienie stałego dostępu do zdrowej, zróżnicowanej żywności, zachowanie bioróżnorodności oraz ochronę gleb i wody.

Rolnictwo w Ugandzie się zmienia, podobnie jak wszędzie na świecie. Warto o tym pamiętać, szczególnie, gdy udajemy się na codzienne zakupy – możemy bowiem dopytywać się, skąd pochodzą poszczególne produkty; możemy wspierać drobnych lokalnych rolników; możemy dokonywać świadomych wyborów.

Źródło: Na podstawie tekstu Zuzy Naruszewicz „Rolnictwo też się zmienia” w: *Oblicza Ugandy*, Warszawa 2012.

Do pobrania ze strony: <http://płyn-z-pradem.blogspot.com/>.

- 1.** Podkreście w tekście zdania pojedyncze. Spośród podkreślonych zdań wybierzcie dwa, wypiszcie z nich związki wyrazowe i nazwijcie części mowy, a w zeszycie narysujcie wykresy tych zdań.

- 2.** Wymieńcie trzy przyczyny problemów, z jakimi mierzą się rolnicy i rolniczki w Ugandzie. Zapiszcie je w formie zdań pojedynczych.

- 3.** Czy Waszym zdaniem drobni rolnicy i rolniczki w Polsce oraz w Ugandzie stoją przed podobnymi wyzwaniem? Czy kupując produkty pochodzące od lokalnych rolników, macie wpływ na ich sytuację? Uzasadnijcie odpowiedź.
